

Vårdåtagande-inskränkningAvMandat underlag kodverk

Beslutade kodverk för Vårdåtagande-inskränkningAvMandat

Kodverkets namn i KOLLI	Användning
VGRKV_inskränkningAvMandat	Hela kodverket.

Sammanfattande bedömning

I referensinformationsmodellen finns attributet inskränkning av mandat i klassen vårdåtagande. Kodverk för inskränkning av mandat beskriver mandat som en patients önskemål och samtycke kan påverka, så att de inte utövas inom hälso- och sjukvård. Kodtexterna har utgått från beskrivningen i Contsys SS-EN ISO 13940:2016 av vilka mandat det handlar om. Kodtexterna har bearbetats av VGR för lättare förståelse av vad mandaten innebär.

För mer information om kodverken se KOLLI på <https://vgrinformatik.se/kodtjanst/>

Analys av informationen som ska dokumenteras

Begreppsutredning

Följande begrepp finns definierade i OLLI:

Mandat - befogenhet att agera enligt uppdrag

Ett mandat är alltid en befogenhet. Men den avgränsas av ett uppdrag och ger ingen befogenhet utanför uppdraget. Den som har mandatet har automatiskt ett ansvar för allt som utförs med stöd av mandatet. En delegering innebär utdelande av mandat, fast i hälso- och sjukvården används inte ordet "mandat" på en skriftlig handling där en arbetsuppgift delegeras, utan ordet "delegering" får stå för det mandat som delegaten har fått.

ANMÄRKNING 1: Det finns ingen officiell definition av mandat. Detta rotbegrepp är inte definierat i Contsys fast många sorters mandat definieras. I Rikstermbanken återfinns den rekommenderade synonymen befogenhet med definition "rätt att vidta åtgärd på annans uppdrag". Källan är svensk-albansk tolkordbok, och till albanska översätts ordet "mandat", "e drejtë". Det senare uttrycket översätts till svenska höger och rättighet, vilket visar att albanskan i likhet med många andra språk (t.ex. tyska, ungerska, spanska) sätter höger samma som rätt. Mandat är en relativt ny term i svensk hälso- och sjukvård, men som begrepp har det egentligen alltid funnits, och personuppgiftslagen, offentlighets- och sekretesslagen, patientdatalagen och tryckfrihetsförordningen reglerar samtliga på ett eller annat sätt hälso- och sjukvårdspersonalens rättigheter och skyldigheter i förhållande till den enskilda person som har kontakt med vården, både vad avser handlingsfrihet (och -skyldighet) och vad avser hantering av information om personen ifråga. Vid revidering av Contsys bör starkt övervägas att definiera mandate i den engelska versionen. Engelska ordböcker har samma typ av definition av mandate som svenska av mandat: ungefär "en grupp av personer som representerar ett område", dvs den politiska definitionen. En lämplig översättning av den svenska definitionen kunde vara authorization to take action pursuant to assignment. "Pursuant" är starkare än "according" och bör väljas.

ANMÄRKNING 2: Ett mandat som alltid är implicit eller automatiskt, är det som medföljer en vårdbegäran för egen räkning. Den som utfärdar en sådan vårdbegäran ger mottagaren automatiskt rätt (och skyldighet) att ta del av vårdbegäran och efter eget bedömande agera på det sätt vårdbegäran föranleder. Av det skälet finns inte något särskilt "mandat att bedöma vårdbegäran".

Vårdåtagande - synonym: hälso- och sjukvårdsåtagande

Definition: acceptans av ett hälso- och sjukvårdsmandat av den hälso- och sjukvårdsaktör som tilldelas det

ANMÄRKNING 1: Beslutet fattas av hälso- och sjukvårdspersonal men binder normalt sett en vårdenhet till att handlägga. Ett vårdåtagande kan leda till mycket kort handläggning av det som önskas i vårdbegäran. T.ex. kan egenvård rekommenderas, vilket är en ordination förenad med kliniskt ansvarstagande och som avslutar vårdåtagandet. En lång vårdprocess kan startas av vårdåtagandet. Inom radiologin används termen berättigandebedömning, vilket är en hälso- och sjukvårdstjänst som innefattar att endera 1)den begärda undersökningen initieras 2)beslut tas att genomföra en annan undersökning 3)att undersökningen avstås och remissen besvaras. Samtliga dessa alternativ innebär en klinisk bedömning under ansvar och görs inom ramen för ett vårdåtagande som i alternativ 3 avslutas med remissvaret.

VGRs bearbetning av kodtexterna och originaltexten i Contsys

Kodtexten i kodverket (VGRs bearbetning av Contsys)	Originaltext från Contsys
mandat att begära vård	mandat att framställa vårdbegäran
mandat att ge vård under en viss period	mandat som bemyndigar en vårduppdragsperiod / mandat för vårdperiod:
mandat för att samordna sjukvård	samordningsmandat / mandat för kontinuitetssamordning
mandat att utföra hälso- och sjukvård	mandat att tilldela hälso- och sjukvårdsaktiviteter
mandat att kommunicera personlig information	mandat att kommunicera personlig information

Följande är utdrag från Contsys SS-EN ISO 13940:2016.

Hälso- och sjukvårdsmandat - Synonymer: hälso- och sjukvårdsuppdrag, vårdmandat, vårduppdrag

Definition: mandat, baserat på ett vårdåtagande och antingen ett informerat samtycke eller behörighet enligt lag, som definierar rättigheterna och skyldigheterna för en enskild hälso- och sjukvårdsaktör med avseende på dennas medverkan i hälso- och sjukvårdsprocesser som utförs för en specifik patient

ANM. 1 Ett hälso- och sjukvårdsmandat kan vara uttryckligt eller underförstått

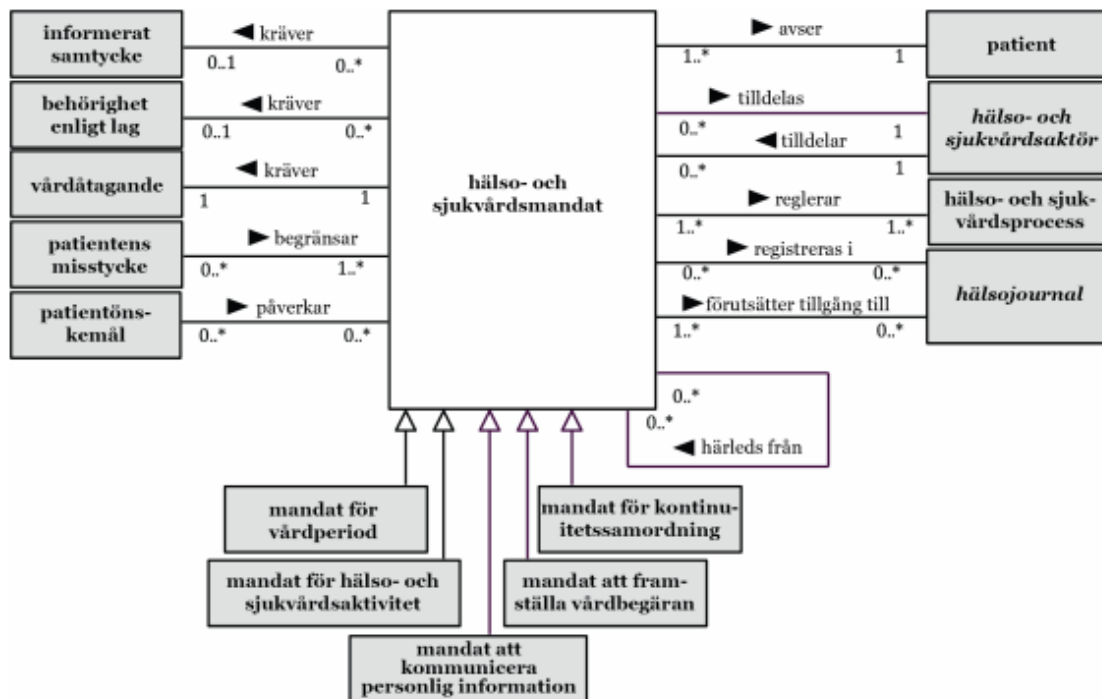
ANM. 2 Relevant information relaterad till hälso- och sjukvårdsmandat (inklusive vårdbegäran, informerade samtycken, misstycken, vårdsåtaganden osv.), registreras i hälsojournaler där informationen görs tillgänglig för berörda hälso- och sjukvårdsaktörer i form av hälsoärenden.

ANM. 3 Normalt ges ett hälso- och sjukvårdsmandat av en hälso- och sjukvårdsaktör till en annan.

ANM. 4 I EN 13940–1:2007 var hälsomandat den rekommenderade termen för detta begrepp

Tabell 99 – Samband för *hälso- och sjukvårdsmandat*

Specialisering av		Generalisering av	
		mandat att framställa vårdbegäran	
		mandat för vårdperiod	
		mandat för kontinuitetssamordning	
		mandat för hälso- och sjukvårdsaktivitet	
		mandat att kommunicera personlig information	
Samband från		Sambandsnamn	Samband till
1..*	hälso- och sjukvårdsmandat	avser	1 patient
1..*	hälso- och sjukvårdsmandat	reglerar	1..* hälso- och sjukvårdsprocess
0..*	hälso- och sjukvårdsmandat	kräver	0..1 informerat samtycke
0..*	hälso- och sjukvårdsmandat	kräver	0..1 behörighet enligt lag
0..*	hälso- och sjukvårdsmandat	registreras i	0..* hälsojournal
1..*	hälso- och sjukvårdsmandat	förutsätter tillgång till	0..* hälsojournal
1	hälso- och sjukvårdsmandat	kräver	1 vårdåtagande
0..*	hälso- och sjukvårdsmandat	härleds från	0..* hälso- och sjukvårdsmandat
0..*	hälso- och sjukvårdsmandat	tilldelas	1 hälso- och sjukvårdsaktör
1	hälso- och sjukvårdsaktör	tilldelar	0..* hälso- och sjukvårdsmandat
0..*	patientens misstycke	begränsar	1..* hälso- och sjukvårdsmandat
0..*	patientönskemål	påverkar	0..* hälso- och sjukvårdsmandat

Figur 110 – Hälso- och sjukvårdsmandat (UML-återgivning)

mandat att framställa vårdbegäran: mandatet handlar om att fördela rättigheter och skyldigheter att efterfråga utförande av sjukvårdsaktiviteter. Ex som omnämns i Contsys är en patient som gör en förfrågan om hälso- och sjukvård hos en allmänläkare och en förälder gör en vårdbegäran för sitt barn. En förbipasserande kan i vissa lagstiftningsområden anses vara skyldig att söka vård för en person som är i fara, t ex om personen är medvetlös efter en trafikolycka.

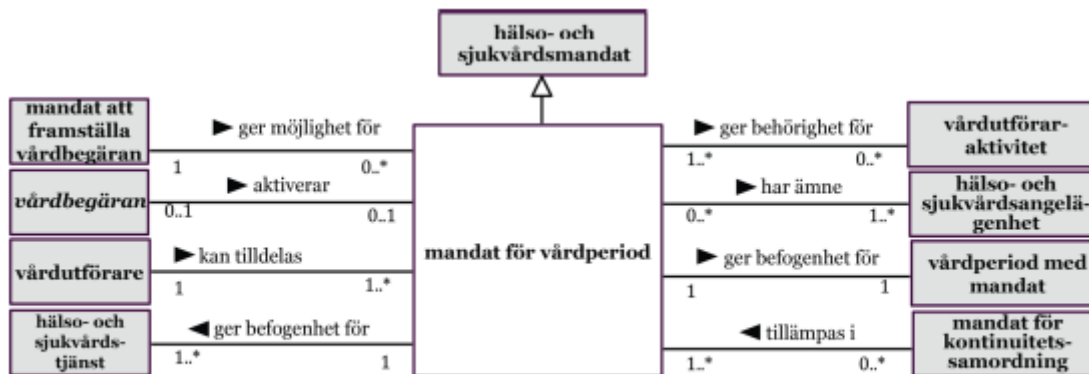
Mandatet medger mandat för kontinuitetsansvarig och mandat att förmedla personlig kommunikation. Mandatet ger också möjlighet för mandat av vårdperiod.

mandat som bemyndigar en vårduppdragsperiod / mandat för vårdperiod: avrådd term är vårduppdrag och definieras som hälso- och sjukvårdsmandat som ger befogenhet för en vårdperiod med mandat

ANM. 1 Ett mandat för vårdperiod kan vara ett avtal mellan patienten och en vårdutförare om att tillhandahålla angivna hälso- och sjukvårdstjänster i en vårdperiod med mandat.

ANM. 2 I EN 13940–1:2007 var vårduppdrag den rekommenderade termen för detta begrepp.

Specialisering av		Generalisering av	
hälso- och sjukvårdsmandat			
Samband från	Sambandsnamn	Samband till	
0..*	mandat för vårdperiod	1..*	hälso- och sjukvårdsangelägenhet
1..*	mandat för vårdperiod	0..*	vårdutföraraktivitet
1	mandat att framställa vårdbegäran	0..*	mandat för vårdperiod
0..1	vårdbegäran	0..1	mandat för vårdperiod
1	mandat för vårdperiod	1..*	hälso- och sjukvårdstjänst
1	mandat för vårdperiod	1	vårdperiod med mandat
0..*	mandat för kontinuitetssamordning	1..*	mandat för vårdperiod
1	vårdutförare	1..*	mandat för vårdperiod

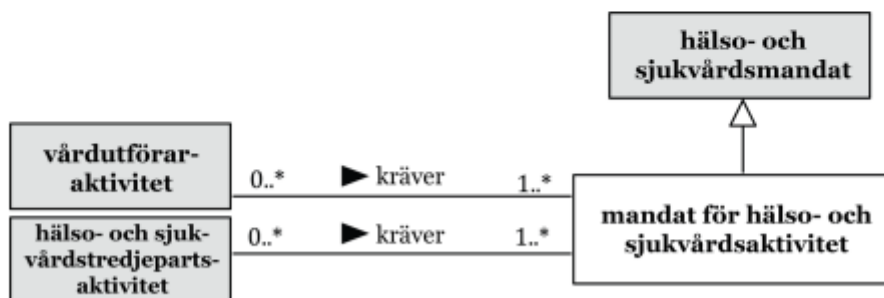

Figur 112 – Mandat för vårdperiod (UML-återgivning)

mandat att tilldela hälso- och sjukvårdsaktiviteter: definieras som hälso- och sjukvårdsmandat som fördelar rättigheter och skyldigheter att utföra specifika hälso- och sjukvårdsaktiviteter.

Tabell 102 – Samband för uppdrag för hälso- och sjukvårdsaktivitet

Specialisering av		Generalisering av	
hälso- och sjukvårdsmandat			
Samband från	Sambandsnamn	Samband till	
0..*	vårdutföraraktivitet	kräver	1..* mandat för hälso- och sjukvårdsaktivitet
0..*	hälso- och sjukvårdstredjepartsaktivitet	kräver	1..* mandat för hälso- och sjukvårdsaktivitet

Figur 113 – Mandat för hälso- och sjukvårdsaktivitet (UML-återgivning)

Samordningsmandat / mandat för kontinuitetssamordning: hälso- och sjukvårdmandat som fördelar rättigheter och skyldigheter att övervaka och samordna utförande av den vård som beskrivs i mandat för vårdperiod relaterade till hälso- och sjukvårdsangelägenheter ingående i specifika hälso- och sjukvårdssamband

ANM. 1 Förutom att fylla den funktion som beskrivs ovan kan en kontinuitetsansvarig också fungera som ledare för och/eller samordnare av hälso- och sjukvårdsaktiviteter som utförs för patienten

ANM. 2 En kontinuitetssamordning kan utövas endast om de medverkande hälso- och sjukvårdsaktörerna har tillgång till den information de behöver för att utföra sina uppgifter i hälso- och sjukvårdsaktiviteter

ANM. 3 För vårdkontinuitet är mandaten för kontinuitetssamordning för kompletta kliniska processer särskilt viktiga ur patientens perspektiv.

EXEMPEL Ett mandat för att samordna vården som ges till en samordnande sjuksköterska, till en ansvarig allmänläkare, till en nyckelperson osv.

Tabell 103 – Samband för mandat för kontinuitetssamordning

Specialisering av		Generalisering av	
hälso- och sjukvårdsmandat			
Samband från	Sambandsnamn	Samband till	
0..*	mandat för kontinuitetssamordning	har ämne	0..* hälso- och sjukvårdssamband
1	mandat att framställa vårdbegäran	medger	0..* mandat för kontinuitetssamordning
0..*	mandat för kontinuitetssamordning	gäller för	1..* mandat för vårdperiod

Figur 114 – Mandat för kontinuitetssamordning (UML-återgivning)

mandat att kommunicera personlig information: mandat att förmedla personlig information, uppdrag att kommunicera personlig information

Definition: hälsa- och sjukvårdsmandat som anger rättighet att kommunicera dokumenterad personlig information

EXEMPEL 1 En förfrågan till en läkare om att skriva ett brev till en medicinsk specialist med angivande av skälen till en remiss

EXEMPEL 2 En förfrågan till en allmänläkare från en patient om överföring av hans eller hennes hälsojournal till en annan allmänläkare när denna patient flyttar till en annan del av landet

Tabell 104 – Samband för mandat att kommunicera personlig information

Specialisering av		Generalisering av	
hälsa- och sjukvårdsmandat			
Samband från	Sambandsnamn	Samband till	
0..*	mandat att kommunicera personlig information	1..*	hälso- och sjukvårdsangelägenhet
1..*	mandat att kommunicera personlig information	1..*	journalutdrag
1	mandat att framställa vårdbegäran	0..*	mandat att kommunicera personlig information

Figur 115 – Mandat att kommunicera personlig information (UML-återgivning)

Vilken typ av kodverk är mest lämpat för denna information
Inga funna, så ett förslag är framtaget.

Analys av existerande informationsstrukturer

Befintliga kodverk utanför VGR

Socialstyrelsen – NI

I begreppsmodellen finns det att läsa om samtycke men inget om mandat.

Begrepp/urval i Snomed CT

Det finns en del begrepp som rör samtycke som passar in bland exempel för vilka mandat det handlar om, men det täcker inte alla scenarion som omnämns i Contsys.

Snomed CT id	
408835000	har gett samtycke till åtgärd
737038009	avböjt samtycke till behandling
413909005	status för samtycke till utlämning av journal
414859005	samtycke ej lämnat till utlämning av elektronisk journal
63951000052105	har gett samtycke till vård

Inera / Tjänstekontrakten och HSA-katalogen

Inget funnet som rör mandat eller samtycke.

OpenEHR

Inget funnet om mandate (mandate) men några träffar kring samtycke (consent).

FHIR

Det finns träff kring samtycke och olika kategorier av samtycke, men inget om mandat från Contsys.

[Consent - FHIR v4.0.1 \(hl7.org\)](#)

[Valueset-consent-scope - FHIR v4.0.1 \(hl7.org\)](#)

[Valueset-consent-category - FHIR v4.0.1 \(hl7.org\)](#)

Andra regioner

Har inte hittat några kodverk kring detta.

Medarbetare

Lai Bang Wåhlander, Magnus Fogelberg, Karin Kjellberg och Veronica Winter.

Versionshantering

Datum	Version	Utfärdare	Förändringsorsak
2021-06-10	1.0	Kodverksförvaltningen	
2021-08-19	1.1	Lai Bang Wåhlander	Ändrat metadata "Användning av kodverk" till "Användning", "GiltigFrom" till "Giltig från", "GiltigTom" till "Giltig tom", "Länk till beslut" till "Underlag länk".
2022-07-05	1.2	Lai Bang Wåhlander	Uppdaterat underlaget enligt ny mall.